

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2005/32 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2011/4

Karar Günü:4.5.2011

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.1.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

'1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile defter kayıtlarının gönderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Parti'ye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

3- Gerekli bildirimin yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine, oybirliğiyle' karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2004 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2004 yılı gelirlerinin 829.854.746.970.- lira, giderlerinin 719.951.049.793.- lira, 2005 yılına devreden nakit mevcudunun 109.903.697.177.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 515.298.070.588.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 625.000.000.- lirası aidat gelirleri, 546.250.000.- lirası bağış gelirleri, 50.000.000.- lirası yayın satış gelirleri, 57.769.275.656.- lirası faiz gelirleri, 500.000.000.-lirası genel merkez payı, 455.807.544.932.- lirası 2003 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 314.556.676.382.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 127.884.868.710.- lirası aidat gelirleri, 129.710.044.737.- lirası bağış gelirleri, 9.921.200.000.- lirası bayrak, rozet, yayın, şenlik, konser vb. satış gelirleri, 668.220.000.- lirası faiz gelirleri, 18.402.589.608.- lirası il payları, 27.969.753.327.- lirası 2003 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 434.791.963.516.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 37.564.377.235.- lirası personel giderleri, 42.855.296.370.- lirası kira bina giderleri, 12.062.265.380.- lirası kırtasiye giderleri, 27.108.313.606.- lirası haberleşme ve kargo giderleri, 75.524.378.801.- lirası tanıtım temsil ve propaganda giderleri, 36.257.332.124.- lirası genel yönetim giderleri, 129.900.000.000.- lirası demirbaş alım giderleri, 4.720.000.000.- lirası verilen iş avansları ve 68.800.000.000.- lirası il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılına devreden nakit mevcudu 80.506.107.072.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen konular dışında, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

ACIKLAMA

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri '*Belgelendirme*' kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde '*Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır*' şeklinde tarif yapılmış ve '*Fatura Kullanma Mecburiyeti*' başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un '*Makbuz Mecburiyeti*' başlıklı 236. maddesinde, '*Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir.*' denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un '*Gider Pusulası*' başlıklı 234. maddesinde ki, '*Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.'

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon liraya (2004 yılı için 37.134.950 lira) kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen 'makbuz' un tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; '*Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır' ve aynı Yasa'nın 75. maddesinde, 'Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir' ve 76. maddesinde de, 'Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir' hükümleri yer almıştır.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi Genel Merkezi'nin 2004 yılı defter kayıtları ve gider belgelerinin incelenmesi sonucunda tespit edilen bazı konular 19.8.2010 tarih ve 143-3229 sayılı yazıyla Parti Genel Başkanlığı'na sorulmuş, söz konusu yazıya parti tarafından 28.12.2010 tarihli yazıyla cevap verilmiştir.

1- Partinin toplam 1.357.800.000.- lira tutarındaki harcamalarının fatura aslı olmaksızın gider yazılması nedeni partiye sorulmuş, parti yetkilileri bu konuda herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır.

Bir parti adına düzenlenmiş belgenin o parti haricinde başka bir kişi veya kuruluşça kullanılması mümkün değildir. Bu nedenle yasal bir zorunluluk olmadıkça (motorlu araç alımlarında trafik tescilinde faturanın aslının istenmesi gibi) parti adına düzenlenmiş faturaların asıllarının gider belgesi olarak ibraz edilmesi gerekmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2004 yılı için 37.134.950 lira) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle, gerekçesiz fatura fotokopisine dayanılarak gider kaydedilen ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **1.357.800.000.- liranın (1.357,80 YTL.)** Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yevmiye Tarihi	Fatura tarih - nosu ve Kimden alındığı	Belgenin niteliği	Tutar
31.3.2004	25.3.2004/1102- Foto Çiçek	Fotokopi	120.000.000
20.11.2004	17.11.2004/43415- Çağdaş Matbaacılık Ltd. Ş.	Faks fotokopisi	1.237.800.000
		Toplam	1.357.800.000

2- Parti tüzelkişiliği adına yapılmayan 3.722.995.000.- liralık harcamanın gider yazılması nedeni partiye sorulmuş, parti yetkilileri bu konuda herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde, bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, parti giderlerine ilişkin belgelerin parti tüzelkişiliği adına düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Kişiler adına düzenlenen ve Parti tüzelkişiliği adına olmayan **3.722.995.000.-liralık (3.722,99 YTL.)** harcamanın Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yevmiye tarihi	Kimden alındığı	Belge tarih ve no	Belgenin kimin adına olduğu ve içeriği	Tutar
10.1.2004	Kazgan Turizm İşl. A.Ş.	10.1.2004/17033	Hayri Kozanoğlu-Konaklama bedeli	97.500.000
"	Çağdaş Matbaacılık Ltd. Ş.	2.1.2004/43380	Mavi Basın Yayın Tic. Ltd. Ş.- Gazete kağıdı	899.820.000
31.1.2004	Kazgan Turizm İşl. A.Ş.	25.1.2004/17117	Hayri Kozanoğlu-Konaklama bedeli	65.000.000
"	"	30.1.2004/17135	"	65.000.000
10.2.2004	Çağdaş Matbaacılık Ltd. Ş.	14.2.2004/43384	Mavi Basın Yayın Tic. Ltd. Ş.- Gazete kağıdı	902.475.000
20.2.2004	Kazgan Turizm İşl. A.Ş.	13.2.2004/17210	Hayri Kozanoğlu-Konaklama bedeli	32.500.000

20.4.2004	'''	17.4.2004/17598	'''	68.000.000
''	İgataş İstanbul Gaz A.Ş.	19.4.2004/53750	Alper Taş- Benzin Bed.	30.000.000
30.4.2004	Kazgan Turizm İşl. A.Ş.	25.3.2004/17461	Hayri Kozanoğlu- Konaklama bedeli	65.000.000
31.5.2004	'''	23.5.2004/4397	'''	66.000.000
''	'''	27.5.2004/4417	'''	32.500.000
10.7.2004	'''	3.7.2004/4624	'''	32.500.000
20.7.2004	'''	13.7.2004/4678	'''	32.500.000
31.7.2004	'''	26.7.2004/4741	'''	32.500.000
''	'''	31.7.2004/4769	'''	33.500.000
10.8.2004	'''	6.8.2004/4790	'''	33.900.000
20.9.2004	'''	15.9.2004/5023	'''	111.000.000
10.10.2004	'''	3.10.2004/5105	'''	72.000.000
10.12.2004	Çağdaş Matbaacılık Ltd. Ş.	2.12.2003/43377	Mavi Basın Yayın Tic. Ltd. Ş.- Gazete kağıdı	1.051.300.000
			Toplam	3.722.995.000

3- Toplam 57.007.315.000.- lira tutarındaki giderin fatura veya serbest meslek makbuzu yerine; yazı, tutanak, tahsilat makbuzu veya hesaba yapılan havaleye ait dekont gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanarak veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmadan gider yazılmasının nedeni partiye sorulmuş, parti yetkilileri kesinhesapla birlikte gönderilmeyen bir takım faturaların asıllarını sunmuşlar ve 2003 yılı hesabının Anayasa Mahkemesince denetlendiğini ve 2006 yılında çıkan kararla kesinleştiğini, bu hesapta tutanakla yapılan ödemelerle ilgili olarak partiye herhangi bir uyarı yapılmadığı, bu nedenle 2004 yılında da bazı harcamaların tutanakla belgelendirildiğini bildirmişlerdir.

Partinin cevap yazısı ekinde sunduğu faturalarla 24.200.895.000.- liralık harcamanın eksikliği giderilmiştir.

Parti harcamalarıyla ilgili bir konunun önceki yıl incelemelerinde eksiklik olarak tespit edilmemesi o uygulamanın doğru olduğu anlamına gelmeyecektir.

Bir harcamanın gider yazılabilmesi için, o harcamanın fatura veya serbest meslek makbuzu veya bunları düzenlemekle yükümlü olmayanların usulüne uygun şekilde düzenlemiş oldukları gider pusulalarına dayanması gerekmektedir.

Yevmiye tarihi	Ödeme yapılan kişi adı	Belge türü- tarih ve nosu	Tutar
----------------	------------------------	---------------------------	-------

31.1.2004	Yeni Gün Haber Aj. Yay. AŞ.	Tahsilat makbuzu- 22.1.2004/3919	2.000.000.000
"	"	Tahsilat makbuzu- 29.1.2004/3926	590.000.000
"	Apeks İşl. Dış Tic. Ltd. Şti.	Tahsilat makbuzu- 23.1.2004/1	105.020.000
20.3.2004	Grafik Yap. San. Tic. Ltd. Şti.	Tahsilat makbuzu- 19.3.2004	212.400.000
20.5.2004	Çağdaş Matbaacılık Yay.	Banka dekontu- 17.5.2004/74037	1.500.000.000
30.6.2004	Osman Şen	Tutanak-30.6.2004	6.000.000.000
"	Turgut Oktay	Tutanak-30.6.2004	5.000.000.000
"	Sefer Yılmaz	Tutanak-30.6.2004	4.000.000.000
"	Vedat Durgun	Tutanak-30.6.2004	4.500.000.000
"	Kürşat Öztürk	Tutanak	2.000.000.000
"	Arif Kandemir	Tutanak	5.500.000.000
20.9.2004	Öz Türkerler	Belgesiz	750.000.000
21.11.2004	Ses Yayıncılık	Belgesiz	472.000.000
"	"	Belgesiz	177.000.000
		Toplam	32.806.420.000

Fatura veya serbest meslek makbuzu veya gider pusulası ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan tutanak, tahsilat makbuzu veya hesaba yapılan havaleye ait dekont gibi belgelere dayanarak veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmadan gider yazılan **32.806.420.000.- liranın (32.806,42 YTL.)** Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yukarıdaki açıklamalara göre, Parti adına ve amaçlarına uygun olarak yapılmayan toplam **37.887.215.000.- lira (37.887,21 YTL.)** gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 285.159.086.277.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.786.968.000.- lirası personel giderleri, 166.859.705.609.- lirası kira bina giderleri, 5.183.036.000.- lirası kırtasiye giderleri, 29.566.619.400.- lirası haberleşme ve kargo giderleri, 10.486.177.752.- lirası tanıtım temsil ve propaganda giderleri, 50.373.384.208.- lirası genel yönetim giderleri, 5.702.573.000.- lirası basın-yayın ve ilan giderleri, 5.125.248.945.- lirası giriş aidatı ödemeleri ve 5.075.373.363.- lirası Genel Merkez payı ödemelerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2005 yılına devreden nakit mevcudu 29.397.590.105.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin 2004 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2004 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz milyon lirayı aşan 2.400.000.000.- lira değerinde demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal ve 127.500.000.000.- lira değerinde bina şeklinde taşınmaz mal ediniminin olduğu anlaşılmıştır.

Parti tarafından 2004 yılında edinilen, çeşitli bina alımından oluşan ve değeri toplamı 127.500.000.000.- lira olan taşınmaz mallar Genel Merkez tarafından satınalma suretiyle edinilmiştir.

Parti tarafından 2004 yılında edinilen 2.400.000.000.- lira bedelli klima genel merkez tarafından satınalma suretiyle edinilmiştir.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin 2004 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mallarının 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2004 yılı kesinhesabında gösterilen 829.854.746.970.- lira (829.854,74 YTL.) gelir ve 719.951.049.793.- lira (719.951,04 YTL.) gideri ile 109.903.697.177.- (109.903,69 YTL.) nakit devrinin Hazine'ye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'na uygun olduğuna,

2- Kesinhesapta gösterilen giderlerden Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 37.887.215.000.- lira (37.887,21 YTL.) karşılığı Parti malvarlığının 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

4.5.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Serruh KALELİ
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Fettah OTO	Serdar ÖZGÜLDÜR	Zehra Ayla PERKTAŞ
Üye	Üye	Üye
Recep KÖMÜRCÜ	Alparslan ALTAN	Burhan ÜSTÜN
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Nuri NECİPOĞLU	Hicabi DURSUN
Üye		Üye
Celal Mümtaz AKINCI		Erdal TERCAN

Esas Sayısı:2005/32 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı:2011/4